CHƯƠNG IV. HỆ THỨC LƯỢNG TRONG TAM GIÁC. VECTƠ

Bài 1. Giá trị lượng giác của một góc từ 0 đến 180. Định lí cosin và định lí sin trong tam giác

Câu 1. Cho tam giác ABC có $AB = 3,5; AC = 7,5; \hat{A} = 135^\circ$. Tính độ dài cạnh BC và bán kính R của đường tròn ngoại tiếp tam giác (làm tròn kết quả đến hàng phần mười).

Lời giải

Áp dụng định lí cosin trong tam giác ABC ta có:

$BC^2 = AC^2 + AB^2 - 2AC \cdot AB \cdot \cos A$

$\Leftrightarrow BC^2 = 7,5^2 + 3,5^2 - 2.7,5.3,5 \cdot \cos 135^\circ \Leftrightarrow BC^2 \approx 105,6$

$\Leftrightarrow BC \approx 10,3$

Áp dụng định lí sin trong tam giác ABC ta có: $\dfrac{BC}{\sin A} = 2R$

$\Rightarrow R = \dfrac{BC}{2 \cdot \sin A} = \dfrac{10,3}{2 \cdot \sin 135^\circ} \approx 7,3$

Câu 2. Cho tam giác ABC có $\hat{B} = 75^\circ, \hat{C} = 45^\circ$ và $BC = 50$. Tính độ dài cạnh AB.

Lời giải

Ta có: $\hat{B} = 75^\circ, \hat{C} = 45^\circ \Rightarrow \hat{A} = 180^\circ - (75^\circ + 45^\circ) = 60^\circ$

Áp dụng định lí sin trong tam giác ABC ta có:

$\dfrac{AB}{\sin C} = \dfrac{BC}{\sin A} \Rightarrow AB = \sin C \cdot \dfrac{BC}{\sin A} = \sin 45^\circ \cdot \dfrac{50}{\sin 60^\circ} \approx 40,8$

Vậy độ dài cạnh AB là 40,8.

Câu 3. Cho tam giác ABC có $AB = 6, AC = 7, BC = 8$. Tính $\cos A, \sin A$ và bán kính R của đường trong ngoại tiếp tam giác ABC.

Lời giải

Áp dụng định lí cosin trong tam giác ABC ta có:

$BC^2 = AC^2 + AB^2 - 2 \cdot AC \cdot AB \cdot \cos A$

$\Rightarrow \cos A = \dfrac{AC^2 + AB^2 - BC^2}{2 \cdot AB \cdot AC} = \dfrac{7^2 + 6^2 - 8^2}{2.7.6} = \dfrac{1}{4}$

Lại có: $\sin^2 A + \cos^2 A = 1 \Rightarrow \sin A = \sqrt{1 - \cos^2 A}$ (do $0^\circ < A \le 90^\circ$)

$\Rightarrow \sin A = \sqrt{1 - \left(\dfrac{1}{4}\right)^2} = \dfrac{\sqrt{15}}{4}$

Áp dụng định lí sin trong tam giác ABC ta có: $\dfrac{BC}{\sin A} = 2R \Rightarrow R = \dfrac{BC}{2 \cdot \sin A} = \dfrac{8}{2 \cdot \dfrac{\sqrt{15}}{4}} = \dfrac{16\sqrt{15}}{15}$.

Vậy $\cos A = \dfrac{1}{4}; \sin A = \dfrac{\sqrt{15}}{4}; R = \dfrac{16\sqrt{15}}{15}$.

Câu 4. Tính giá trị đúng của các biểu thức sau (không dùng máy tính cầm tay):

a) $A = \cos 0^\circ + \cos 40^\circ + \cos 120^\circ + \cos 140^\circ$

b) $B = \sin 5^\circ + \sin 150^\circ - \sin 175^\circ + \sin 180^\circ$

c) $C = \cos 15^\circ + \cos 35^\circ - \sin 75^\circ - \sin 55^\circ$

d) $D = \tan 25^\circ \cdot \tan 45^\circ \cdot \tan 115^\circ$

e) $E = \cot 10^\circ \cdot \cot 30^\circ \cdot \cot 100^\circ$

Lời giải

a) $A = \cos 0^\circ + \cos 40^\circ + \cos 120^\circ + \cos 140^\circ$

Tra bảng giá trị lượng giác của một số góc đặc biệt, ta có: $\cos 0^\circ = 1; \cos 120^\circ = -\frac{1}{2}$

Lại có: $\cos 140^\circ = -\cos\left(180^\circ - 40^\circ\right) = -\cos 40^\circ \Rightarrow A = 1 + \cos 40^\circ + \left(-\frac{1}{2}\right) - \cos 40^\circ \Leftrightarrow A = \frac{1}{2}$.

b) $B = \sin 5^\circ + \sin 150^\circ - \sin 175^\circ + \sin 180^\circ$

Tra bảng giá trị lượng giác của một số góc đặc biệt, ta có: $\sin 150^\circ = \frac{1}{2}; \sin 180^\circ = 0$

Lại có: $\sin 175^\circ = \sin\left(180^\circ - 175^\circ\right) = \sin 5^\circ \Rightarrow B = \sin 5^o + \frac{1}{2} - \sin 5^o + 0 \Leftrightarrow B = \frac{1}{2}$.

c) $C = \cos 15^\circ + \cos 35^\circ - \sin 75^\circ - \sin 55^\circ$

Ta có: $\sin 75^\circ = \sin\left(90^\circ - 75^\circ\right) = \cos 15^\circ$; $\sin 55^\circ = \sin\left(90^\circ - 55^\circ\right) = \cos 35^\circ$

$\Rightarrow C = \cos 15^\circ + \cos 35^\circ - \cos 15^\circ - \cos 35^\circ \Leftrightarrow C = 0$.

d) $D = \tan 25^\circ \cdot \tan 45^\circ \cdot \tan 115^\circ$

Ta có: $\tan 115^\circ = -\tan\left(180^\circ - 115^\circ\right) = -\tan 65^\circ$

Mà: $\tan 65^\circ = \cot\left(90^\circ - 65^\circ\right) = \cot 25^\circ \Rightarrow D = \tan 25^\circ \cdot \tan 45^\circ \cdot \cot 25^\circ \Leftrightarrow D = \tan 45^\circ = 1$

e) $E = \cot 10^\circ \cdot \cot 30^\circ \cdot \cot 100^\circ$

Ta có: $\cot 100^\circ = -\cot\left(180^\circ - 100^\circ\right) = -\cot 80^\circ$

Mà: $\cot 80^\circ = \tan\left(90^\circ - 80^\circ\right) = \tan 10^\circ \Rightarrow E = \cot 10^\circ \cdot \cot 30^\circ \cdot \tan 10^\circ \Leftrightarrow E = \cot 30^\circ = \sqrt{3}$

Câu 5. Cho tam giác ABC. Chứng minh:

a) $\sin\frac{A}{2} = \cos\frac{B+C}{2}$

b) $\tan\frac{B+C}{2} = \cot\frac{A}{2}$

Lời giải

Xét tam giác ABC, ta có:

$\hat{A} + \hat{B} + \hat{C} = 180^\circ \Rightarrow \frac{\hat{A}}{2} + \frac{\hat{B} + \hat{C}}{2} = 90^\circ$

Do đó $\frac{\hat{A}}{2}$ và $\frac{\hat{B} + \hat{C}}{2}$ là hai góc phụ nhau.

a) Ta có: $\sin\frac{A}{2} = \cos\left(90^\circ - \frac{A}{2}\right) = \cos\frac{B+C}{2}$

b) Ta có: $\tan\frac{B+C}{2} = \cot\left(90^\circ - \frac{B+C}{2}\right) = \cot\frac{A}{2}$

Câu 6. Để đo khoảng cách từ vị trí A đến vị trí B ở hai bên bờ một cái ao, bạn An đi dọc bờ ao từ vị trí A đến vị trí C và tiến hành đo các góc BAC, BCA. Biết $AC = 25\,m, \widehat{BAC} = 59,95^\circ; \widehat{BCA} = 82,15^\circ$. Hỏi khoảng cách từ vị trí A đến vị trí B là bao nhiêu mét (làm tròn kết quả đến hàng đơn vị)?

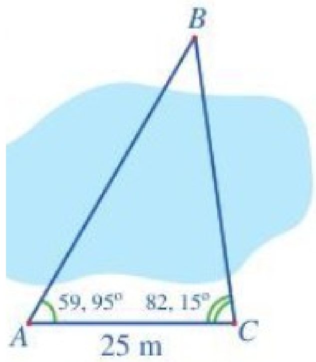

Lời giải

Xét tam giác ABC, ta có: $\widehat{BAC}=59,95^\circ$; $\widehat{BCA}=82,15^\circ$.

$\Rightarrow \widehat{ABC}=180^\circ-\left(59,95^\circ+82,15^\circ\right)=37,9^\circ$

Áp dụng định lí sin trong tam giác BAC ta có: $\dfrac{AB}{\sin C}=\dfrac{AC}{\sin B}$

$\Rightarrow AB=\sin C\cdot\dfrac{AC}{\sin B}=\sin 82,15^\circ\cdot\dfrac{25}{\sin 59,95^\circ}\approx 28,6$

Vậy khoảng cách từ vị trí A đến vị trí B là $28,6\,m$.

Câu 7. Hai tàu đánh cá cùng xuất phát từ bến A và đi thẳng đều về hai vùng biển khác nhau, theo hai hướng tạo với nhau góc 75°. Tàu thứ nhất chạy với tốc độ 8 hải lí một giờ và tàu thứ hai chạy với tốc độ 12 hải lí một giờ. Sau 2,5 giờ thì khoảng cách giữa hai tàu là bao nhiêu hải lí (làm tròn kết quả đến hàng phần mười)?

Lời giải

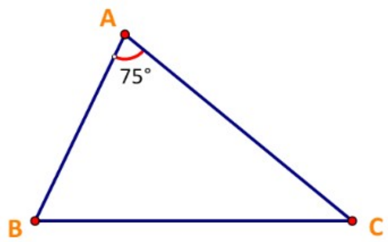

Gọi B, C lần lượt là vị trí của tàu thứ nhất và tàu thứ hai sau 2,5 giờ.

Sau 2,5 giờ:

Quãng đường tàu thứ nhất đi được là: $AB=8.2,5=20$ (hải lí)

Quãng đường tàu thứ hai đi được là: $AC=12\cdot 2,5=30$ (hải lí)

Áp dụng định lí cosin trong tam giác ABC ta có:

$BC^2=AC^2+AB^2-2\cdot AC\cdot AB\cdot\cos A\Rightarrow BC^2=30^2+20^2-2.30\cdot 20\cdot\cos 75^\circ\Rightarrow BC^2\approx 989,4\Rightarrow BC\approx 31,5$

Vậy hai tàu cách nhau 31,5 hải lí.

Câu 8. Bạn A đứng ở đỉnh của tòa nhà và quan sát chiếc diều, nhận thấy góc nâng (góc nghiêng giữa phương từ mắt của bạn A tới chiếc diều và phương nằm ngang) là $\alpha=35^\circ$; khoảng cách từ đỉnh tòa nhà tới mắt bạn A là 1,5 m. Cùng lúc đó ở dưới chân tòa nhà, bạn B cũng quan sát chiếc diều và thấy góc nâng là $\beta=75^\circ$; khoảng cách từ mặt đất đến mắt bạn B cũng là $1,5\,m$. Biết chiều cao của tòa nhà là $h=20\,m$ (Hình). Chiếc diều bay cao bao nhiêu mét so mặt đất (làm tròn kết quả đến hàng đơn vị)?

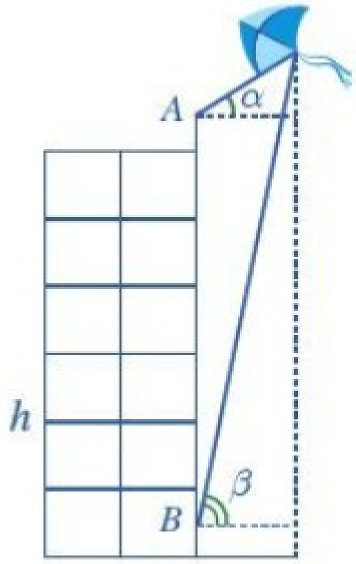

Lời giải

Gọi các điểm:

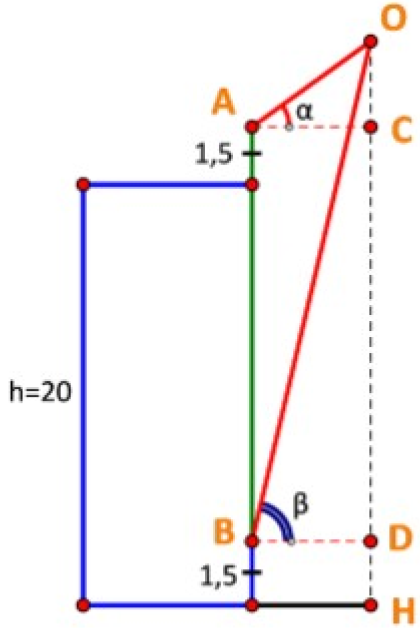

O là vị trí của chiếc diều.

H là hình chiếu vuông góc của chiếc diều trên mặt đất.

C, D lần lượt là hình chiếu vuông góc của A, B trên OH.

Đặt $OC = x$, suy ra $OH = x + 20 + 1,5 = x + 21,5$.

Xét tam giác OAC, ta có: $\tan\alpha = \dfrac{OC}{AC} \Rightarrow AC = \dfrac{OC}{\tan\alpha} = \dfrac{x}{\tan 35^\circ}$ Xét tam giác OBD, ta có:

$\tan\beta = \dfrac{OD}{BD} \Rightarrow BD = \dfrac{OD}{\tan\beta} = \dfrac{x+20}{\tan 75^\circ}$ Mà: $AC = BD \Rightarrow \dfrac{x}{\tan 35^\circ} = \dfrac{x+20}{\tan 75^\circ}$

$\Leftrightarrow x \cdot \tan 75^\circ = (x+20)\cdot \tan 35^\circ \Leftrightarrow x = \dfrac{20\cdot \tan 35^\circ}{\tan 75^\circ - \tan 35^\circ} \approx 4,6$

Suy ra $OH = 26,1$.

Vậy chiếc diều bay cao 26,1 m so với mặt đất.

Bài 2. Giải tam giác

Câu 1. Cho tam giác ABC có $BC = 12, CA = 15, \hat{C} = 120^\circ$. Tính:

a) Độ dài cạnh AB.

b) Số đo các góc A, B.

c) Diện tích tam giác ABC.

Lời giải

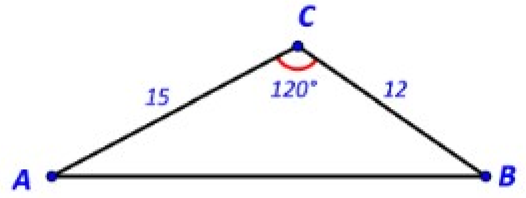

a) Áp dụng định lí cosin trong tam giác ABC ta có:

$AB^2 = AC^2 + BC^2 - 2\cdot AC\cdot BC\cdot \cos C \Leftrightarrow AB^2 = 15^2 + 12^2 - 2\cdot 15\cdot 12\cdot \cos 120^\circ \Leftrightarrow AB^2 = 549 \Leftrightarrow AB \approx 23,43$

b) Áp dụng định lí sin trong tam giác ABC, ta có:

$\frac{BC}{\sin A} = \frac{AB}{\sin C} \Rightarrow \sin A = \frac{BC}{AB}\cdot \sin C = \frac{12}{23,43}\cdot \sin 120^\circ \approx 0,44 \Rightarrow \hat{A} \approx 26^o$ hoaë $\hat{A} \approx 154^o$ (Loaïi)

Khi đó: $\hat{B} = 180^\circ - \left(26^\circ + 120^\circ\right) = 34^o$

c)

Diện tích tam giác ABC là:

$S = \frac{1}{2}CA.CB.\sin C = \frac{1}{2}\cdot 15\cdot 12.\sin 120^\circ = 45\sqrt{3}$

Câu 2. Cho tam giác ABC có $AB = 5, BC = 7, \hat{A} = 120^\circ$. Tính độ dài cạnh AC.

Lời giải

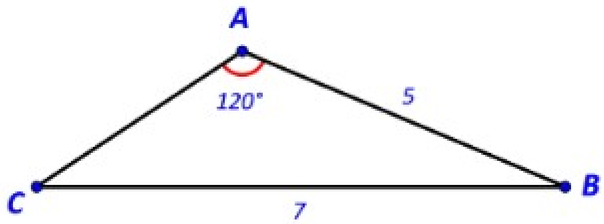

Áp dụng định lí sin trong tam giác ABC ta có:

$\frac{AB}{\sin C} = \frac{BC}{\sin A} \Rightarrow \sin C = \sin A\cdot \frac{AB}{BC} = \sin 120^\circ \cdot \frac{5}{7} = \frac{5\sqrt{3}}{14}$

$\Rightarrow \hat{C} \approx 38,2^o$ ho?c $\hat{C} \approx 141,8^\circ$ (Loaïi)

Ta coù $\hat{A} = 120^\circ, \hat{C} = 38,2^\circ \Rightarrow \hat{B} = 180^\circ - \left(120^\circ + 38,2^\circ\right) = 21,8^\circ$

Áp dụng định lí cosin trong tam giác ABC ta có:

$AC^2 = AB^2 + BC^2 - 2\cdot AB\cdot BC\cdot \cos B \Leftrightarrow AC^2 = 5^2 + 7^2 - 2.5\cdot 7\cdot \cos 21,8^o \Rightarrow AC^2 \approx 9 \Rightarrow AC = 3$

Vậy độ dài cạnh AC là 3.

Câu 3. Cho tam giác ABC có $AB = 100, \hat{B} = 100^\circ, \hat{C} = 45^\circ$. Tính:

a) Độ dài các cạnh AC, BC

b) Diện tích tam giác ABC.

Lời giải

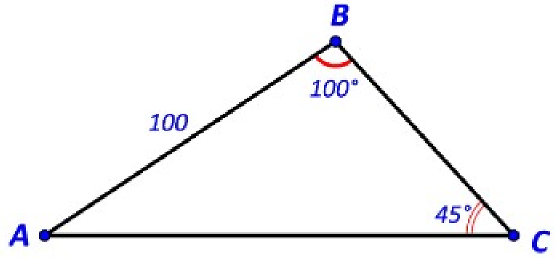

a)

Ta có: $\hat{A} = 180^\circ - (\hat{B} + \hat{C}) \Rightarrow \hat{A} = 180^\circ - \left(100^\circ + 45^\circ\right) = 35^\circ$

Áp dụng định lí sin trong tam giác ABC ta có:

$$\frac{AB}{\sin C}=\frac{AC}{\sin B}=\frac{BC}{\sin A}\Rightarrow\begin{cases}AC=\sin B\cdot\dfrac{AB}{\sin C}\\ BC=\sin A\cdot\dfrac{AB}{\sin C}\end{cases}\Leftrightarrow\begin{cases}AC=\sin 100^\circ\cdot\dfrac{100}{\sin 45^\circ}\approx 139,3\\ BC=\sin 35^\circ\cdot\dfrac{100}{\sin 45^\circ}\approx 81,1\end{cases}$$

b)

Diện tích tam giác ABC là:

$$S=\frac{1}{2}.BC.AC\cdot\sin C=\frac{1}{2}.81,1.139,3.\sin 45^\circ\approx 3994,2.$$

Câu 4. Cho tam giác ABC có $AB=12, AC=15, BC=20$. Tính:

a) Số đo các góc A, B, C.

b) Diện tích tam giác ABC.

Lời giải

a) Áp dụng định lí cosin trong tam giác ABC, ta có:

$$\cos A=\frac{b^2+c^2-a^2}{2bc};\cos B=\frac{a^2+c^2-b^2}{2ac}$$

Thay $a=BC=20;b=AC=15;c=AB=12$.

$$\Rightarrow\cos A=-\frac{31}{360};\cos B=\frac{319}{480}$$

$$\Rightarrow\hat{A}=94,9^o;\hat{B}=48,3^o$$

$$\Rightarrow\hat{C}=180^\circ-\left(94,9^\circ+48,3^o\right)=36,8^o$$

b)

Diện tích tam giác ABC là:

$$S=\frac{1}{2}\cdot bc.\sin A=\frac{1}{2}\cdot 15\cdot 12\cdot\sin 94,9^\circ\approx 89,7$$

Câu 5. Tính độ dài cạnh AB trong mỗi trường hợp sau:

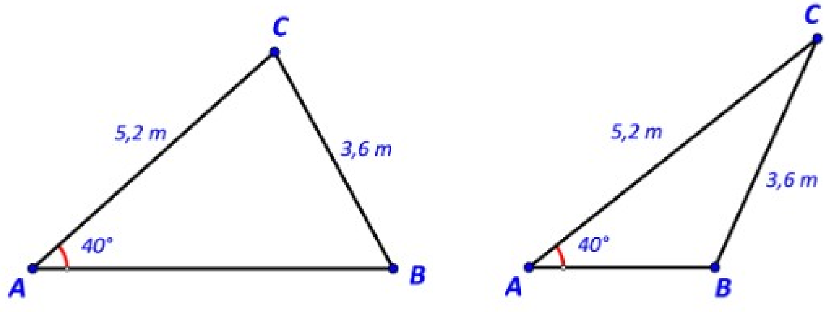

Lời giải

Áp dụng định lí sin trong tam giác ABC, ta có:

$$\frac{BC}{\sin A}=\frac{AC}{\sin B}\Rightarrow\sin B=\frac{AC\cdot\sin A}{BC}=\frac{5,2\cdot\sin 40^\circ}{3,6}\approx 0,93\Rightarrow\left[\begin{array}{l}\hat{B}\approx 68,2^\circ\\ \hat{B}\approx 111,8^\circ\end{array}\right.$$

Trường hợp 1: $\hat{B}\approx 68,2^o$

Ta có: $\hat{C}=180^\circ-(\hat{A}+\hat{B})=180^\circ-\left(40^\circ+68,2^\circ\right)=71,8^\circ$

Áp dụng định lí sin trong tam giác ABC, ta có:

$$\frac{BC}{\sin A}=\frac{AB}{\sin C}$$

$$\Rightarrow AB=\sin C\cdot\frac{BC}{\sin A}=\sin 71,8^\circ\cdot\frac{3,6}{\sin 40^\circ}\approx 5,32$$

Trường hợp $2: \hat{B} \approx 111,8^\circ$

Ta có:

$\hat{C} = 180^\circ - (\hat{A} + \hat{B}) = 180^\circ - (40^\circ + 111,8^\circ) = 28,2^o$

Áp dụng định lí sin trong tam giác ABC, ta có:

$\dfrac{BC}{\sin A} = \dfrac{AB}{\sin C}$

$\Rightarrow AB = \sin C \cdot \dfrac{BC}{\sin A} = \sin 28,2^\circ \cdot \dfrac{3,6}{\sin 40^\circ} \approx 2,65$

Vậy $AB = 5,32$ hoặc $AB = 2,65$.

Câu 6. Để tính khoảng cách giữa hai địa điểm A và B mà ta không thể đi trực tiếp từ A đến B (hai địa điểm nằm ở hai bên bờ một hồ nước, một đầm lầy, ...), người ta tiến hành như sau: Chọn một địa điểm C sao cho ta đo được các khoảng cách AC, CB và góc ACB. Sau khi đo, ta nhận được: $AC = 1\,km, CB = 800\,m$ và $\widehat{ACB} = 105^\circ$ (Hình 31). Tính khoảng cách AB (làm tròn kết quả đến hàng phần mười đơn vị mét).

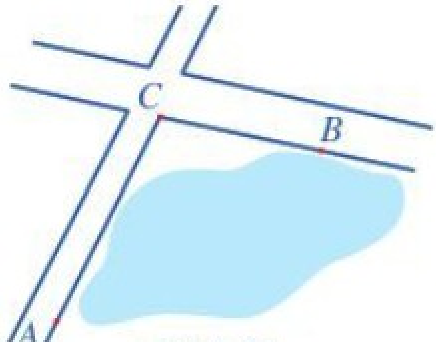

Hình 31

Lời giải

Đổi: 1 km = 1000 m. Do đó $AC = 1000$ m.

Áp dụng định lí cosin trong tam giác ABC ta có:

$AB^2 = AC^2 + BC^2 - 2 \cdot AC \cdot BC \cdot \cos C \Rightarrow AB^2 = 1000^2 + 800^2 - 2 \cdot 1000 \cdot 800 \cdot \cos 105^\circ$

$\Rightarrow AB^2 \approx 2054110,5 \Rightarrow AB \approx 1433,2$

Vậy khoảng cách AB là 1433,2 m.

Câu 7. Một người đi dọc bờ biển từ vị trí A đến vị trí B và quan sát một ngọn hải đăng. Góc nghiêng của phương quan sát từ các vị trí A, B tới ngọn hải đăng với đường đi của người quan sát là 45° và 75°. Biết khoảng cách giữa hai vị trí A, B là $30\,m$ (Hình). Ngọn hải đăng cách bờ biển bao nhiêu mét (làm tròn kết quả đến hàng đơn vị)?

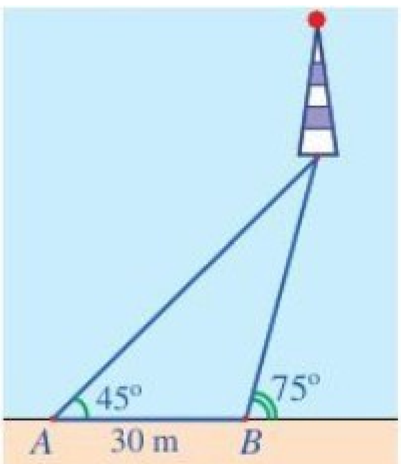

Lời giải

Gọi C là vị trí ngọn hải đăng và H là hình chiếu của C trên AB.

Khi đó CH là khoảng cách từ ngọn hải đăng tới bờ biển.

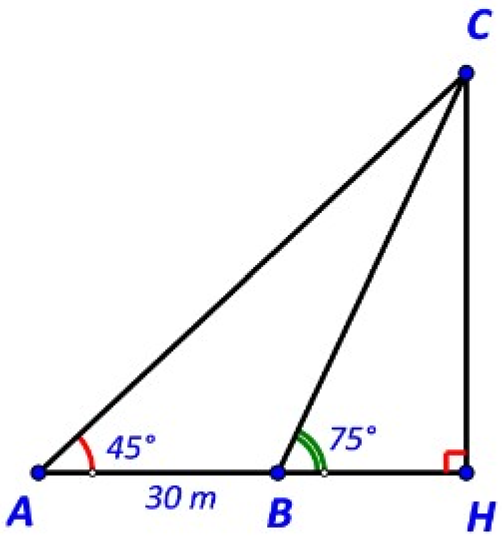

Ta có: $\widehat{ABC} = 180^\circ - \widehat{CBH} = 180^\circ - 75^\circ = 115^\circ \Rightarrow \widehat{ACB} = 180^\circ - (\hat{A} + \widehat{ACB}) = 180^\circ - (45^\circ + 115^\circ) = 20^\circ$ Áp dụng định lí sin trong tam giác ABC ta có: $\frac{AB}{\sin C} = \frac{AC}{\sin B} \Rightarrow AC = \sin B \cdot \frac{AB}{\sin C} = \sin 115^\circ \cdot \frac{30}{\sin 20^\circ} \approx 79,5$

Tam giác ACH vuông tại H nên ta có:

$CH = \sin A.AC = \sin 45^\circ.79,5 \approx 56$

Vậy ngọn hải đăng cách bờ biển $56m$.

Bài 3. Khái niệm vectơ

Câu 1. Cho A, B, C là ba điểm thẳng hàng, B nằm giữa A và C. Viết các cặp vectơ cùng hướng, ngược hướng trong những vectơ sau:

$\overrightarrow{AB}, \overrightarrow{AC}, \overrightarrow{BA}, \overrightarrow{BC}, \overrightarrow{CA}, \overrightarrow{CB}$

Lời giải

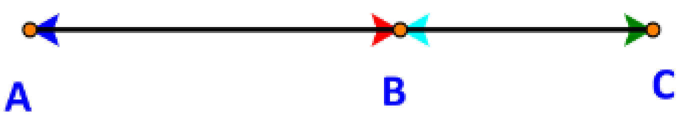

Do các vectơ đều nằm trên đường thẳng AB nên các vectơ này đều cùng phương với nhau.

Dễ thấy:

Các vectơ $\overrightarrow{AB}, \overrightarrow{AC}, \overrightarrow{BC}$ cùng hướng (từ trái sang phải.)

Các vectơ $\overrightarrow{BA}, \overrightarrow{CA}, \overrightarrow{CB}$ cùng hướng (từ phải sang trái.)

Do đó, các cặp vectơ cùng hướng là:

$\overrightarrow{AB}$ và $\overrightarrow{AC}$; $\overrightarrow{AC}$ và $\overrightarrow{BC}$; $\overrightarrow{AB}$ và $\overrightarrow{BC}$; $\overrightarrow{BA}$ và $\overrightarrow{CA}$; $\overrightarrow{BA}$ và $\overrightarrow{CB}$; $\overrightarrow{BA}$ và $\overrightarrow{CB}$

Các cặp vectơ ngược hướng là:

$\overrightarrow{AB}$ và $\overrightarrow{BA}$; $\overrightarrow{AB}$ và $\overrightarrow{CA}$; $\overrightarrow{AB}$ và $\overrightarrow{CB}$

$\overrightarrow{AC}$ và $\overrightarrow{BA}$; $\overrightarrow{AC}$ và $\overrightarrow{CA}$; $\overrightarrow{AC}$ và $\overrightarrow{CB}$;

$\overrightarrow{BC}$ và $\overrightarrow{BA}$; $\overrightarrow{BC}$ và $\overrightarrow{CA}$; $\overrightarrow{BC}$ và $\overrightarrow{CB}$

Câu 2. Cho đoạn thẳng MN có trung điểm là I.

a) Viết các vectơ khác vectơ-không có điểm đầu, điểm cuối là một trong ba điểm M, N, I.

b) vectơ nào bằng $\overrightarrow{MI}$? Bằng $\overrightarrow{NI}$?

Lời giải

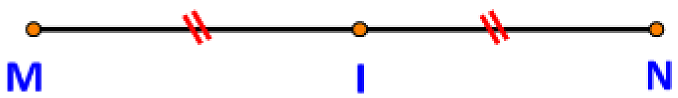

a) Các vectơ đó là: $\overrightarrow{MI}, \overrightarrow{IM}, \overrightarrow{IN}, \overrightarrow{NI}, \overrightarrow{MN}, \overrightarrow{NM}$.

b) Dễ thấy:

+) vectơ IN cùng hướng với vectơ MI. Hơn nữa:

$|IN| = IN = MI = |MI|$

$\Rightarrow IN = MI$

+) vectơ IM cùng hướng với vectơ NI. Hơn nữa:

$|IM| = IM = NI = |NI|$

$\Rightarrow IM = NI$

Vậy $IN = MI$ và $MM = NI$

Câu 3. Cho hình thang $ABCD$ có hai đáy là AB và CD. Tìm vectơ:

a) Cùng hướng với AB

b) Ngược hướng với AB

Lời giải

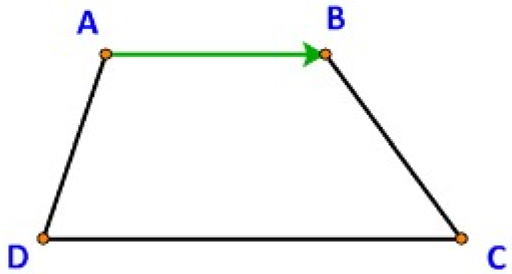

Giá của vectơ AB là đường thẳng AB.

Các vectơ cùng phương với vectơ AB là: CD và DC

a) vectơ DC cùng hướng với vectơ AB.

b) vectơ CD ngược hướng với vectơ AB.

Câu 4. Cho hình vuông $ABCD$ có độ dài cạnh bằng $3cm$. Tính độ dài của các vectơ AB, AC

Lời giải

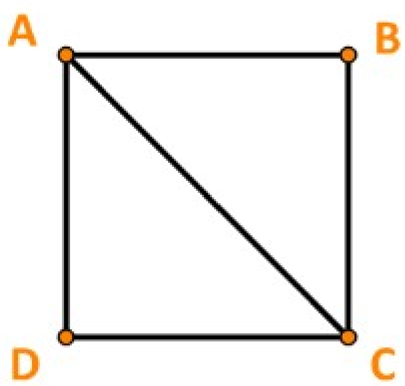

Ta có: $|AB| = AB$ và $|AC| = AC$.

Mà $AB = 3, AC = 3\sqrt{2}$

$\Rightarrow |AB| = 3; \quad |AC| = 3\sqrt{2}$

Câu 5. Quan sát ròng rọc hoạt động khi dùng lực để kéo một đầu của ròng rọc. Chuyển động của các đoạn dây được mô tả bằng các vectoo a, b, c (hình)

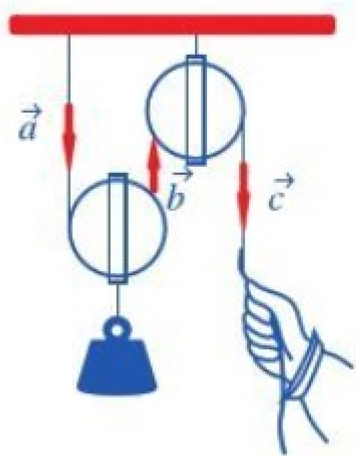

a) Hãy chỉ ra các cặp vectơ cùng phương.
b) Trong các cặp vectơ đó, cho biết chúng cùng hướng hay ngược hướng.
Lời giải

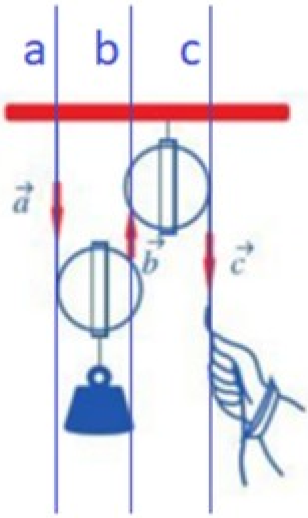

Gọi a, b, c là các đường thẳng lần lượt chứa các vectơ a, b, c. Khi đó: a, b, c lần lượt là giá của các vectơ a, b, c

a) Dễ thấy: $a//b//c$

$\Rightarrow$ Ba vectơ a, b, c cùng phương với nhau.

Vậy các cặp vectơ cùng phương là: a và b, a và c, b và c.

b) Quan sát ba vectơ, ta thấy: vectơ a và c cùng hướng xuống còn vectơ b hướng lên trên.

Vậy vectơ a và c cùng hướng, vectơ a và c ngược hướng, vecto b và c ngược hướng.

Bài 4. Tổng, hiệu của hai vectơ

Câu 1. Cho ba điểm M, N, P. Vectơ $u = NP + MN$ bằng vectơ nào sau đây?

A. PN;

B. PM

C. MP;

D. NM.

Lời giải

Ta có $u = NP + MN = MN + NP = MP$. **Chọn C**

Câu 2. Cho ba điểm D, E, G. Vectơ $v = DE + (-DG)$ bằng vectơ nào sau đây?

A. EG

B. GE;

C. GD;

D. ED.

Lời giải

Ta có $v = DE + (-DG) = v = DE + GD = GE$. **Chọn B.**

Câu 3. Cho bốn điểm A, B, C, D. Chứng minh:

a) $AB + CD = AD + CB$

b) $AB + CD + BC + DA = 0$

Lời giải

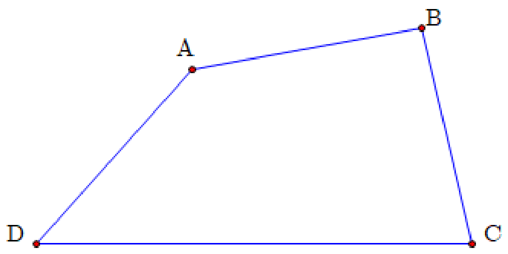

a) $AB + CD - AD - CB = (AB - AD) + (CD - CB) = (AB + DA) + (CD + BC) = DB + BD = 0$

b) $AB + CD + BC + DA = (DA + AB) + (BC + CD) = DB + BD = 0$

Câu 4. Cho hình bình hành $ABCD$, gọi O là giao điểm của AC và BD. Các khẳng định sau đúng hay sai?

a) $|AB + AD| = |AC|$;

b) $AB + BD = CB$

c) $OA + OB = OC + OD$.

Lời giải

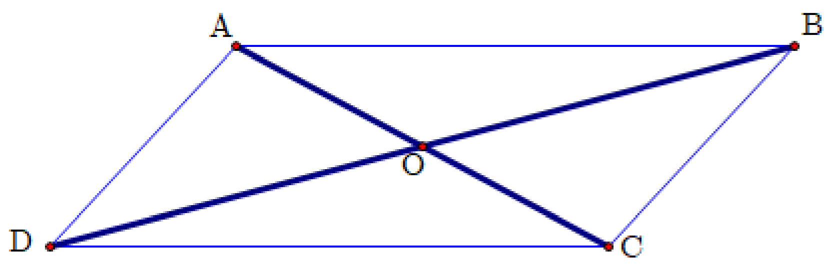

a) Theo quy tắt hình bình hành nên a) đúng

b) $AB + BD = AD = BC \neq CB$ nên b) sai

c) $OA + OB - OC - OD = CA + DB \neq 0$ nên c) sai

Câu 5. Cho đường tròn tâm O. Giả sử A, B là hai điểm nằm trên đường tròn. Tìm điều kiện cần và đủ để hai vectơ OA và OB đối nhau.

Lời giải

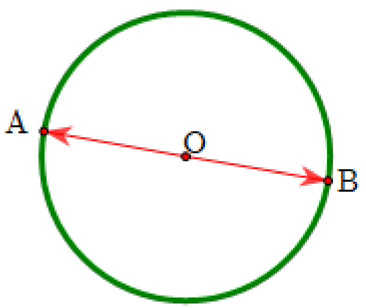

Hai vectơ đối nhau khi chúng cùng phương, ngược hướng và có độ lớn bằng nhau

Do đó, để hai vectơ OA và OB đối nhau khi và chỉ khi AB là đường kính của đường tròn tâm O.

Câu 6. Cho $ABCD$ là hình bình hành. Chứng minh $MB - MA = MC - MD$ với mỗi điểm M trong mặt phẳng.

Lời giải

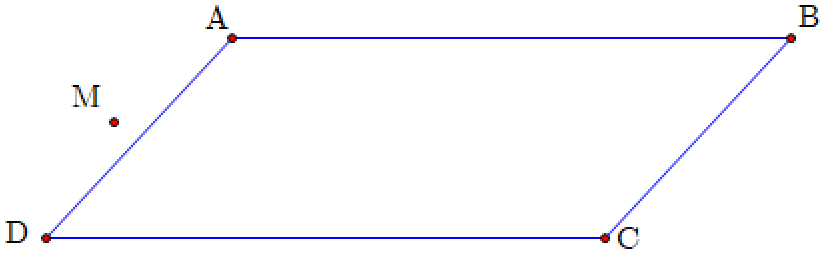

Ta có $\begin{cases} MB - MA = AB \\ MC - MD = DC \end{cases}$

Mà $AB = DC$ nên được điều phải chứng minh

Câu 7. Cho hình vuông $ABCD$ có cạnh a. Tính độ dài của các vectơ sau:

a) $DA + DC$;

b) $AB - AD$

c) $OA + OB$ với O là giao điểm của AC và BD.

Lời giải

a) $\left|DA + DC\right| = \left|DB\right| = a\sqrt{2}$

b) $\left|AB - AD\right| = \left|DB\right| = a\sqrt{2}$

c) Vẽ hình bình hành $OAEB$ vì góc $\widehat{AOB} = 90^\circ \Rightarrow OAEB$ là hình vuông nên ta có

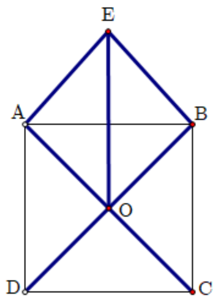

$\left|OA + OB\right| = \left|OE\right| = a\sqrt{2}$

Câu 8. Cho ba lực $F_1 = OA, F_2 = OB$ và $F_3 = OC$ cùng tác động vào một vật tại điểm O và vật đứng yên. Cho biết cường độ của F_1, F_2 đều là $120N$ và $\widehat{AOB} = 120^\circ$. Tìm cường độ và hướng của lực F_3.

Lời giải

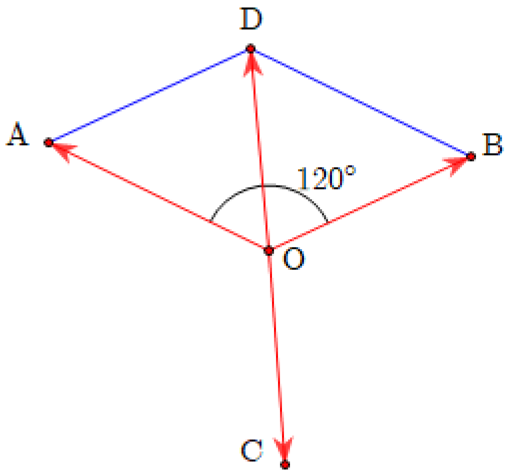

Vẽ hình bình hành $OADB$ ta dễ có $\overrightarrow{OA}+\overrightarrow{OB}=\overrightarrow{OD}$ vì $OA=OB$ nên $OADB$ là hình thoi. Suy ra tam giác là OBD, nên $OD=OA=OB$.

Vì vật đứng yên, nên ta có $\overrightarrow{OA}+\overrightarrow{OB}+\overrightarrow{OC}=\overrightarrow{0}\Leftrightarrow\overrightarrow{OD}+\overrightarrow{OC}=\overrightarrow{0}$. Suy ra $OC=OD=120N$

Vậy cường độ lực $F_3=120N$. Có hướng ngược $\overrightarrow{OD}$ (là hợp lực của $\overrightarrow{F_1},\overrightarrow{F_2}$)

Câu 9. Một dòng sông chảy từ phía bắc xuống phía nam với vận tốc là $10\,km/h$. Một chiếc ca nô chuyển động từ phía đông sang phía tây với vận tốc $40\,km/h$ so với mặt nước. Tìm vận tốc của ca nô so với bờ sông.

Lời giải

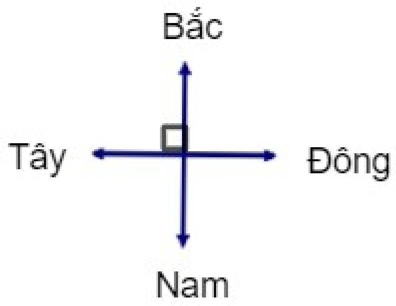

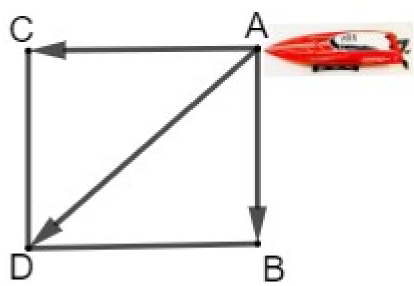

Ca nô chuyển từ đông sang tây, giả sử ca nô đi theo hướng A sang C, khi đó vận tốc so với mặt nước của ca nô được biểu thị bởi $\overrightarrow{v_1}=\overrightarrow{AC}$ và có độ lớn $\left|\overrightarrow{v_1}\right|=40\,km/h$, vận tốc dòng chảy được biểu thị bởi $\overrightarrow{v_2}=\overrightarrow{AB}$ và có độ lớn $\left|\overrightarrow{v_2}\right|=10\,km/h$.

Khi đó vận tốc của ca nô so với bờ sông được biểu thị bởi $\overrightarrow{v}=\overrightarrow{v_1}+\overrightarrow{v_2}$

Ta cần tính độ lớn của vectơ $\overrightarrow{v}$, hay chính là $\left|\overrightarrow{v_1}+\overrightarrow{v_2}\right|$

Dựng hình bình hành ACDB như hình vẽ.

Do hướng nam bắc vuông góc với hướng đông tây nên AB và AC vuông góc với nhau.

Suy ra ACDB là hình chữ nhật.

Nên $AB = CD = 10, AC = BD = 40$.

Sử dụng định lí Pythagore trong tam giác vuông ACD, ta có:

$AD^2 = AC^2 + CD^2 = 40^2 + 10^2 = 1700 \Rightarrow AD = \sqrt{1700} = 10\sqrt{17}$

Lại có do $ACDB$ là hình bình hành nên: $AD = AC + AB = v_1 + v_2$ Do đó:

$v = AD \Rightarrow |v| = |AD| = AD = 10\sqrt{17}$

Vậy vận tốc của ca nô so với bờ sông là $10\sqrt{17}\ km/h$.

Bài 5. Tích của một số với một vectơ

Câu 1. Cho hình thang $MNPQ, MN // PQ, MN = 2PQ$. Phát biểu nào sau đây là đúng?

A. $MN = 2PQ$

B. $MQ = 2NP$

C. $MN = -2PQ$

D. $MQ = -2NP$.

Lời giải

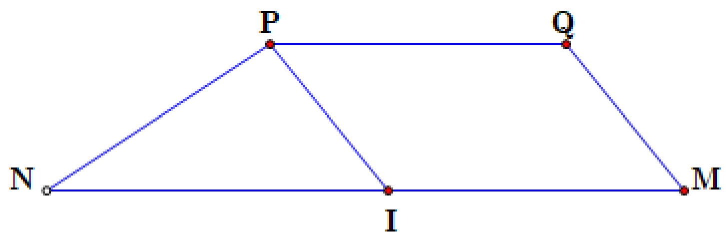

Ta có $MN = 2MI = 2QP = -2PQ$. **Chọn C**

Câu 2. Cho đoạn thẳng $AB = 6cm$.

a) Xác định điểm C thoả mãn $AC = \frac{1}{2}AB$.

b) Xác định điểm D thoả mãn $AD = -\frac{1}{2}AB$.

Lời giải

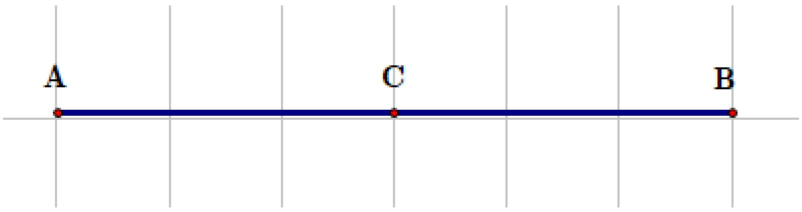

a) C là trung điểm của đoạn AB

b) D là điểm ngoài đoạn AB (nằm trên đường thẳng AB) sao cho $DA + AB = 9$(cm)

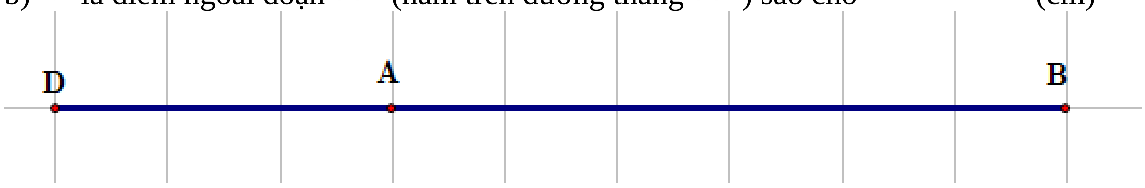

Câu 3. Cho tam giác ABC có M, N, P lần lượt là trung điểm của BC, CA, AB. Chứng minh:

a) $AP + \frac{1}{2}BC = AN$

b) $BC + 2MP = BA$

Lời giải

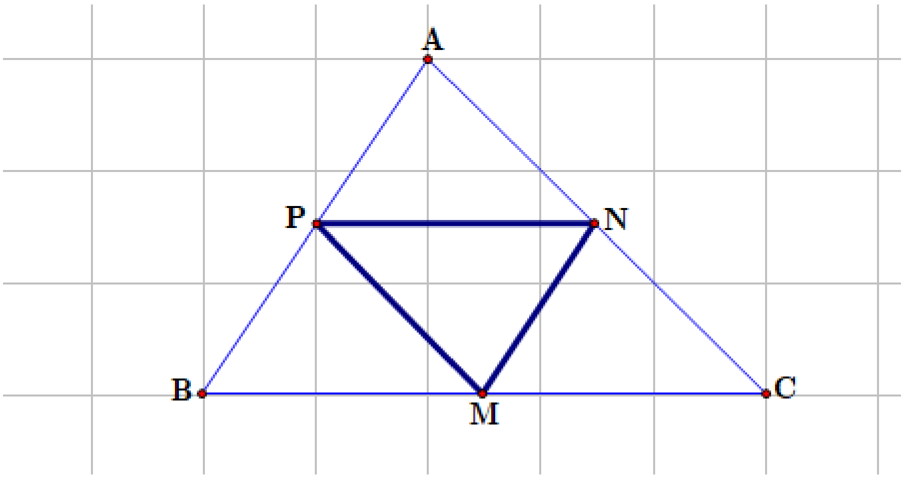

a) $\overrightarrow{AP}+\frac{1}{2}\overrightarrow{BC}=\overrightarrow{PB}+\overrightarrow{BM}=\overrightarrow{PM}=\overrightarrow{AN}$ (đpcm)

b) $\overrightarrow{BC}+2\overrightarrow{MP}=\overrightarrow{BC}+\overrightarrow{CA}=\overrightarrow{BA}$ (đpcm)

Câu 4. Cho tam giác ABC. Các điểm D, E thuộc cạnh BC thoả mãn $BD=DE=EC$. Giả sử $\overrightarrow{AB}=\vec{a}$, $\overrightarrow{AC}=\vec{b}$. Biểu diễn các vectơ $\overrightarrow{BC}, \overrightarrow{BD}, \overrightarrow{BE}, \overrightarrow{AD}, \overrightarrow{AE}$ theo $\vec{a}, \vec{b}$.

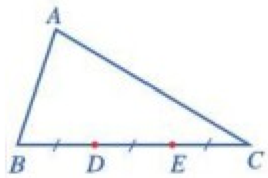

Lời giải

$\overrightarrow{BC}=\overrightarrow{BA}+\overrightarrow{AC}=-\vec{a}+\vec{b}$

$\overrightarrow{BD}=\frac{\overrightarrow{BC}}{3}=\frac{-\vec{a}+\vec{b}}{3}$

$\overrightarrow{BE}=\frac{2\overrightarrow{BC}}{3}=\frac{2}{3}\left(-\vec{a}+\vec{b}\right)$

$\overrightarrow{AD}=\overrightarrow{AB}+\overrightarrow{BD}=\vec{a}+\frac{-\vec{a}+\vec{b}}{3}=\frac{2\vec{a}+\vec{b}}{3}$

$\overrightarrow{AE}=\overrightarrow{AB}+\overrightarrow{BE}=\vec{a}+\frac{2}{3}\left(-\vec{a}+\vec{b}\right)=\frac{\vec{a}+2\vec{b}}{3}$

Câu 5. Cho tứ giác $ABCD$ có M, N lần lượt là trung điểm của hai cạnh AB và CD. Gọi G là trung điểm của đoạn thẳng MN, E là trọng tâm tam giác BCD. Chứng minh:

a) $\overrightarrow{EA}+\overrightarrow{EB}+\overrightarrow{EC}+\overrightarrow{ED}=4\overrightarrow{EG}$

b) $\overrightarrow{EA}=4\overrightarrow{EG}$

c) Điểm G thuộc đoạn thẳng AE và $\overrightarrow{AG}=\frac{3}{4}\overrightarrow{AE}$.

Lời giải

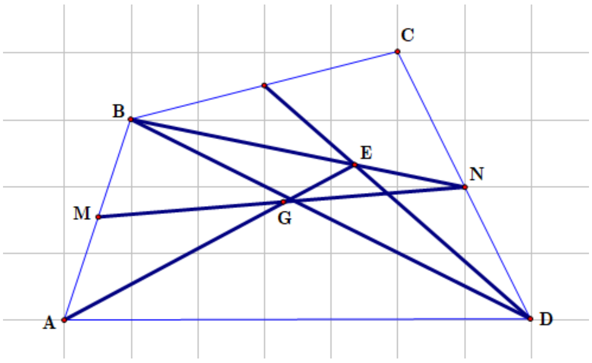

a)
$EA + EB + EC + ED = EG + GA + EG + GB + EG + GC + EG + GD$
$= 4EG + GA + GB + GC + GD = 4EG + 2GM + 2GN = 4EG + 0 = 4EG$

b) Vì E là trọng tâm tam giác BCD nên $EB + EC + ED = 0$, theo câu a) ta được $EA = 4EG$

c) Theo câu b) ta suy ra ba điểm E, A, G thẳng hàng và vì $EA = 4EG$ nên G thuộc đoạn EA.

Ta có $EA = 4EG \Leftrightarrow AE + EG = 4GE + EG \Leftrightarrow AG = 3GE$ (1)

Từ câu b) ta có $AE = 4GE \Rightarrow GE = \dfrac{AE}{4}$ (2). Lấy (2) thay vào (1) ta được điều phải chứng minh

Câu 6. Cho hình bình hành $ABCD$. Đặt $AB = a, AD = b$. Gọi G là trọng tâm của tam giác ABC. Biểu thị các vectơ AG, CG theo hai vectơ a, b.

Lời giải

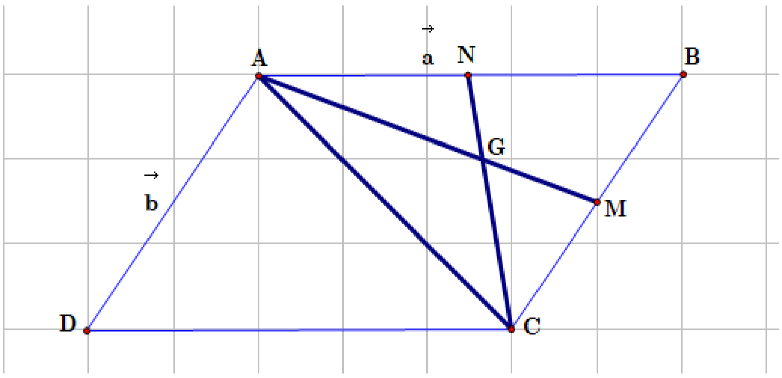

Ta có $AG = \dfrac{2}{3}AM = \dfrac{2}{3}.\dfrac{1}{2}\left(AB + AC\right) = \dfrac{1}{3}\left(AB + AB + BC\right) = \dfrac{1}{3}\left(2a + b\right)$

Ta có $CG = \dfrac{2}{3}CN = \dfrac{2}{3}.\dfrac{1}{2}\left(CA + CB\right) = \dfrac{1}{3}\left(CB + BA + CB\right) = \dfrac{1}{3}\left(-2b - a\right)$

Câu 7. Cho tam giác ABC. Các điểm D, E, H thoả mãn
$DB = \dfrac{1}{3}BC, AE = \dfrac{1}{3}AC, AH = \dfrac{2}{3}AB.$

a) Biểu thị mỗi vectơ AD, DH, HE theo hai vectơ AB, AC.

b) Chứng minh D, E, H thẳng hàng.

Lời giải

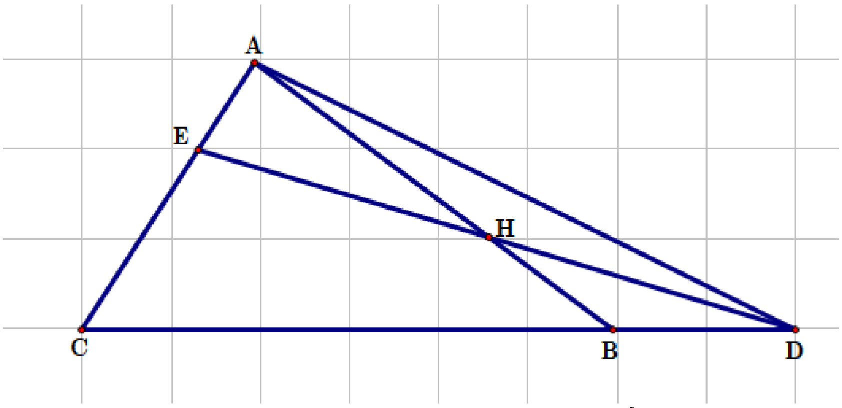

a) Ta có $AD = AC + CD = AC + CB + BD = AC + CB + \dfrac{1}{3}CB = AC + \dfrac{4}{3}\left(CA + AB\right) = \dfrac{4AB - AC}{3}$

Ta có $DH = DB + BH = \dfrac{1}{3}BC + \dfrac{1}{3}BA = \dfrac{1}{3}\left(BA + AC + BA\right) = \dfrac{1}{3}\left(AC - 2AB\right) = -\dfrac{2}{3}AB + \dfrac{1}{3}AC$

Ta có $HE = HA + AE = -\dfrac{2}{3}AB + \dfrac{1}{3}AC$

b) Ta thấy $\vec{DH} = \vec{HE} = -\frac{2}{3}\vec{AB} + \frac{1}{3}\vec{AC}$, nên 3 điểm D, E, H thẳng hàng.

Bài 6. Tích vô hướng của hai vectơ

Câu 1. Nếu hai điểm M, N thoả mãn $\vec{MN} \cdot \vec{NM} = -4$ thì độ dài đoạn thẳng MN bằng bao nhiêu?

A. $MN = 4$

B. $MN = 2$

C. $MN = 16$;

D. $MN = 256$.

Lời giải

$\vec{MN} \cdot \vec{NM} = -4 = |\vec{MN}|.|\vec{NM}|.\cos 180 = -4 \Leftrightarrow MN^2 = 4 \Rightarrow MN = 2$. **Chọn A.**

Câu 2. Phát biểu nào sau đây là đúng?

A. Nếu $\vec{a}, \vec{b}$ khác $\vec{0}$ và $(\vec{a}, \vec{b}) < 90^\circ$ thì $\vec{a} \cdot \vec{b} < 0$;

B. Nếu $\vec{a}, \vec{b}$ khác $\vec{0}$ và $(\vec{a}, \vec{b}) > 90^\circ$ thì $\vec{a} \cdot \vec{b} > 0$;

C. Nếu $\vec{a}, \vec{b}$ khác $\vec{0}$ và $(\vec{a}, \vec{b}) < 90^\circ$ thì $\vec{a} \cdot \vec{b} > 0$;

D. Nếu $\vec{a}, \vec{b}$ khác $\vec{0}$ và $(\vec{a}, \vec{b}) \neq 90^\circ$ thì $\vec{a} \cdot \vec{b} < 0$.

Lời giải

Chọn C.

Câu 3. Tính $\vec{a} \cdot \vec{b}$ trong mỗi trường hợp sau:

a) $|\vec{a}| = 3, |\vec{b}| = 4, (\vec{a}, \vec{b}) = 30^\circ$;

b) $|\vec{a}| = 5, |\vec{b}| = 6, (\vec{a}, \vec{b}) = 120^\circ$;

c) $|\vec{a}| = 2, |\vec{b}| = 3, \vec{a}$ và $\vec{b}$ cùng hướng;

d) $|\vec{a}| = 2, |\vec{b}| = 3, \vec{a}$ và $\vec{b}$ ngược hướng.

Lời giải

Ta có $\vec{a} \cdot \vec{b} = |\vec{a}|.|\vec{b}|.\cos(\vec{a} \cdot \vec{b})$ từ đó suy ra

a) $\vec{a} \cdot \vec{b} = 12.\cos 30^\circ = 12.\frac{\sqrt{3}}{2} = 6\sqrt{3}$

b) $\vec{a} \cdot \vec{b} = 30.\cos 120^\circ = -15$

c) $\vec{a} \cdot \vec{b} = 6.\cos 0^\circ = 6$

d) $\vec{a} \cdot \vec{b} = 6.\cos 180^\circ = -6$

Câu 4. Cho hình vuông $ABCD$ cạnh a. Tính các tích vô hướng sau:

a) $\vec{AB}.\vec{AC}$

b) $\vec{AC} \cdot \vec{BD}$

Lời giải

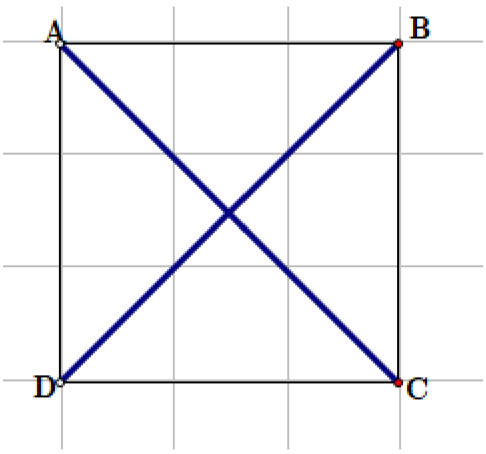

a) $AB.AC = |AB|.|AC|.\cos 45^\circ = a.a\sqrt{2}.\frac{\sqrt{2}}{2} = a^2$

b) $AC \cdot BD = |AC|.|BD|.\cos 90^\circ = 0$

Câu 5. Cho tam giác ABC. Chứng minh:

$AB^2 + AB \cdot BC + AB \cdot CA = 0$

Lời giải

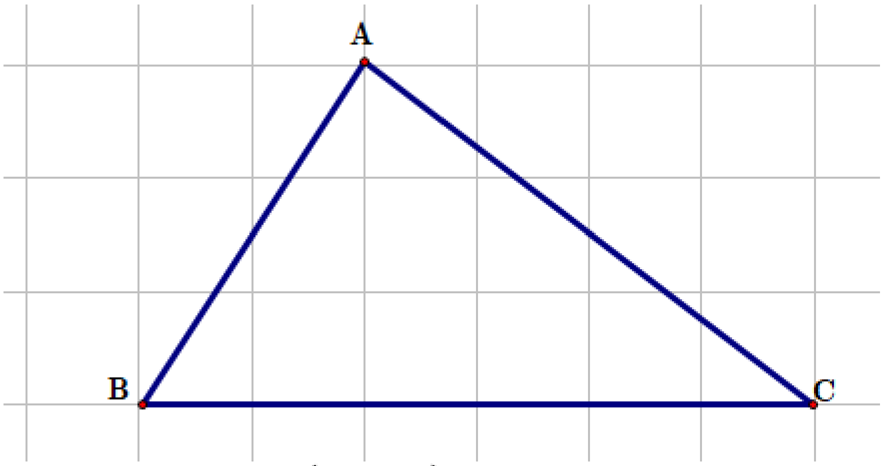

Ta có $AB^2 + AB \cdot BC + AB \cdot CA = AB^2 + AB.(BC + CA) = AB^2 + AB.BA = AB^2 - AB^2 = 0$ (đpcm)

Câu 6. Cho tam giác nhọn ABC, kẻ đường cao AH. Chứng minh rằng:

a) $AB \cdot AH = AC \cdot AH$

b) $AB \cdot BC = HB \cdot BC$.

Lời giải

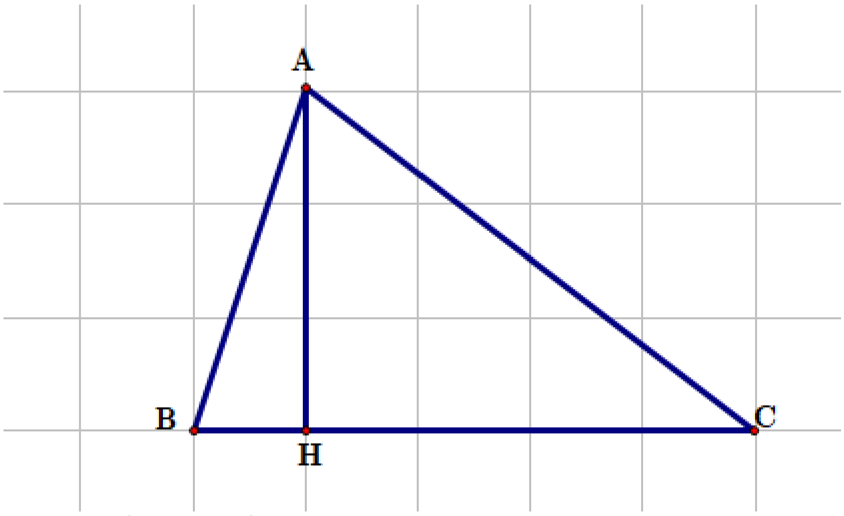

a) $AB \cdot AH = AC \cdot AH \Leftrightarrow AH.(AB - AC) = AH.CB = 0$ (đpcm)

b) $AB \cdot BC = HB \cdot BC \Leftrightarrow BC.(AB - HB) = BC.AH = 0$ (đpcm)

Câu 7. Một máy bay đang bay từ hướng đông sang hướng tây với tốc độ $700 km/h$ thì gặp luồng gió thổi từ hướng đông bắc sang hướng tây nam với tốc độ $40 km/h$ (Hình). Máy bay bị thay đổi vận tốc sau khi gặp gió thổi. Tìm tốc độ mới của máy bay (làm tròn kết quả đến hàng phần trăm theo đơn vị km/h).

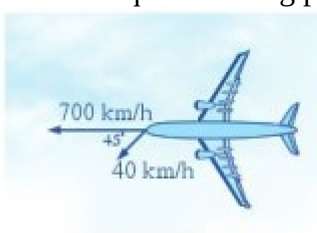

Lời giải

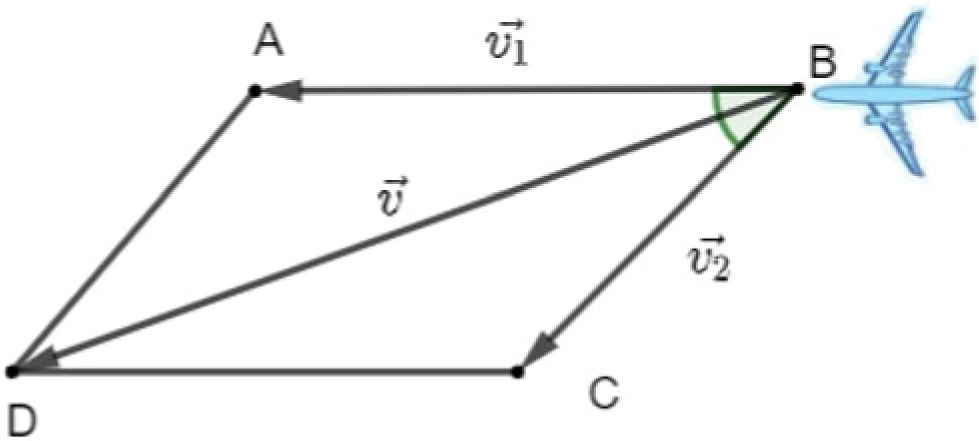

Khi đó ta có: $ABCD$ là hình bình hành có $\widehat{ABC}=45^\circ$.

Suy ra: $\widehat{DAB}=180^\circ-45^\circ=135^\circ; AD=|v_2|=40, AB=|v_1|=700$.

Ta cần tính độ dài đoạn thẳng BD, đây chính là độ dài vectơ v.

Áp dụng định lí sin trong tam giác ABD, ta có:

$BD^2=AD^2+AB^2-2\cdot AD\cdot AB\cdot\cos A$

$=40^2+700^2-2\cdot40\cdot700\cdot\cos135^\circ\approx531197{,}98$

Suy ra $BD\approx728{,}83(km/h)$.

Vậy tốc độ mới của máy bay sau khi gặp gió thổi là 728,83km/h.

Câu 8. Cho tạm giác ABC có $AB=2, AC=3, \widehat{BAC}=60^\circ$. Gọi M là trung điểm của đoạn thẳng BC. Điểm D thoả mãn $\vec{AD}=\frac{7}{12}\vec{AC}$.

a) Tính $\vec{AB}\cdot\vec{AC}$.

b) Biểu diễn $\vec{AM}, \vec{BD}$ theo $\vec{AB}, \vec{AC}$.

c) Chứng minh $AM\perp BD$.

Lời giải

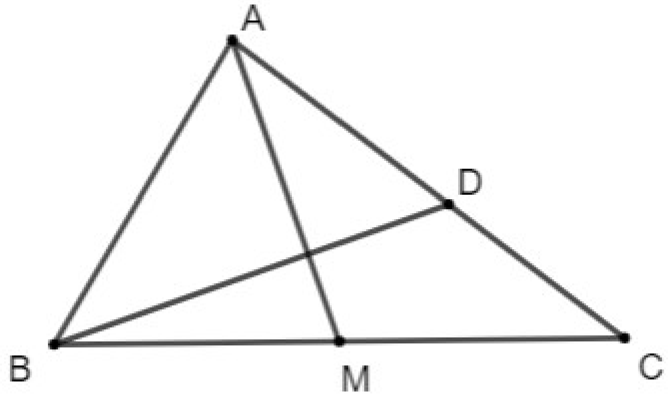

a) Ta có: $\vec{AB}\cdot\vec{AC}=|\vec{AB}|\cdot|\vec{AC}|\cdot\cos(\vec{AB},\vec{AC})=AB\cdot AC\cdot\cos\widehat{BAC}=2\cdot3\cdot\cos60^\circ=3$.

b) + Do M là trung điểm của BC nên với điểm A ta có:

$\vec{AB}+\vec{AC}=2\vec{AM}\Rightarrow\vec{AM}=\frac{1}{2}(\vec{AB}+\vec{AC})=\frac{1}{2}\vec{AB}+\frac{1}{2}\vec{AC}$

Do đó: $\vec{AM}=\frac{1}{2}\vec{AB}+\frac{1}{2}\vec{AC}$

+ Ta có: $\vec{BD}=\vec{BA}+\vec{AD}=(-\vec{AB})+\vec{AD}$. Mà $\vec{AD}=\frac{7}{12}\vec{AC}$

Nên $\overrightarrow{BD} = (-\overrightarrow{AB}) + \frac{7}{12}\overrightarrow{AC} = -\overrightarrow{AB} + \frac{7}{12}\overrightarrow{AC}$

Vậy $\overrightarrow{BD} = -\overrightarrow{AB} + \frac{7}{12}\overrightarrow{AC}$

c) Ta có:

$$\overrightarrow{AM} \cdot \overrightarrow{BD} = \left(\frac{1}{2}\overrightarrow{AB} + \frac{1}{2}\overrightarrow{AC}\right) \cdot \left(-\overrightarrow{AB} + \frac{7}{12}\overrightarrow{AC}\right) = \frac{-1}{2}\overrightarrow{AB}^2 + \frac{7}{24}\overrightarrow{AB} \cdot \overrightarrow{AC} - \frac{1}{2}\overrightarrow{AC} \cdot \overrightarrow{AB} + \frac{7}{24}\overrightarrow{AC}^2$$

$$= \frac{-1}{2} \cdot AB^2 + \frac{7}{24} \cdot \overrightarrow{AB} \cdot \overrightarrow{AC} - \frac{1}{2}\overrightarrow{AB} \cdot \overrightarrow{AC} + \frac{7}{24} \cdot AC^2 = \frac{-1}{2} \cdot 2^2 + \frac{7}{24} \cdot 3 - \frac{1}{2} \cdot 3 + \frac{7}{24} \cdot 3^2 = 0$$

Suy ra: $\overrightarrow{AM} \cdot \overrightarrow{BD} = 0$

Vậy $AM \perp BD$.

Ôn tập chương IV

Câu 1. Cho tam giác ABC có $AB = 3, AC = 4, \widehat{BAC} = 120^\circ$. Tính (làm tròn kết quả đến hàng đơn vị):

a) Độ dài cạnh BC và độ lớn góc B;

b) Bán kính đường tròn ngoại tiếp;

c) Diện tích của tam giác;

d) Độ dài đường cao xuất phát từ A;

e) $\overrightarrow{AB} \cdot \overrightarrow{AC}, \overrightarrow{AM} \cdot \overrightarrow{BC}$ với M là trung điểm của BC.

Lời giải

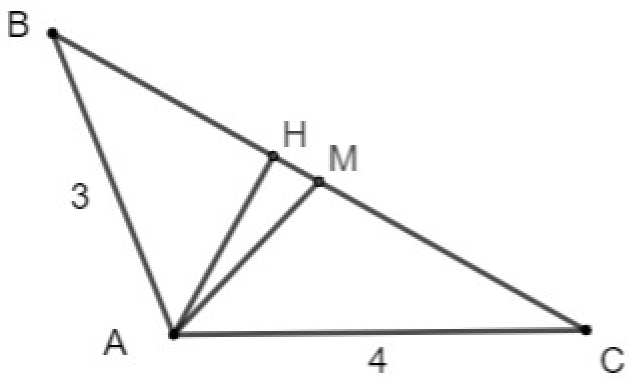

a) + Áp dụng định lí côsin trong tam giác ABC ta có:

$$BC^2 = AB^2 + AC^2 - 2 \cdot AB \cdot AC \cdot \cos\widehat{BAC} = 3^2 + 4^2 - 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot \cos 120^\circ = 9 + 16 - (-12) = 37.$$

Suy ra: $BC = \sqrt{37} \approx 6$

+ Ta có: $\cos B = \frac{AB^2 + BC^2 - AC^2}{2 \cdot AB \cdot BC} = \frac{3^2 + 6^2 - 4^2}{2.3.6} = \frac{29}{36}$. Suy ra $\hat{B} \approx 36^\circ$.

b) Áp dụng định lí sin trong tam giác ABC ta có: $\frac{BC}{\sin A} = 2R$

Suy ra: $R = \frac{BC}{2\sin A} = \frac{6}{2 \cdot \sin 120^\circ} = 2\sqrt{3} \approx 3$

Vậy bán kính đường tròn ngoại tiếp tam giác ABC là $R \approx 3$.

c) Diện tích tam giác ABC là: $S = \frac{1}{2}AB.AC \cdot \sin A = \frac{1}{2} \cdot 3 \cdot 4 \cdot \sin 120^\circ = 3\sqrt{3} \approx 5$

d) Kẻ đường cao AH.

Ta có diện tích tam giác ABC là: $S = \frac{1}{2}AH.BC$. Suy ra: $AH = \frac{2S}{BC} = \frac{2.5}{6} \approx 2$.

e)

+ Ta có: $\overrightarrow{AB}\cdot\overrightarrow{AC} = |\overrightarrow{AB}|\cdot|\overrightarrow{AC}|\cdot\cos(\overrightarrow{AB},\overrightarrow{AC}) = AB\cdot AC\cdot\cos\widehat{BAC} = 3\cdot 4\cdot\cos 120^\circ = -6$.

Do đó: $\overrightarrow{AB}\cdot\overrightarrow{AC} = -6$.

+ Do M là trung điểm của BC nên ta có: $\overrightarrow{AB}+\overrightarrow{AC} = 2\overrightarrow{AM}$

Suy ra: $\overrightarrow{AM} = \frac{1}{2}(\overrightarrow{AB}+\overrightarrow{AC})$

Khi đó: $\overrightarrow{AM}\cdot\overrightarrow{BC} = \frac{1}{2}(\overrightarrow{AB}+\overrightarrow{AC})\cdot\overrightarrow{BC} = \frac{1}{2}(\overrightarrow{AB}+\overrightarrow{AC})\cdot(\overrightarrow{BA}+\overrightarrow{AC}) = \frac{1}{2}(\overrightarrow{AB}+\overrightarrow{AC})\cdot((-\overrightarrow{AB})+\overrightarrow{AC})$

$= \frac{1}{2}(\overrightarrow{AC}+\overrightarrow{AB})\cdot(\overrightarrow{AC}-\overrightarrow{AB}) = \frac{1}{2}\left(\overrightarrow{AC}^2-\overrightarrow{AB}^2\right) = \frac{1}{2}(AC-AB) = \frac{1}{2}(4-3) = \frac{1}{2}$

Vậy $\overrightarrow{AM}\cdot\overrightarrow{BC} = \frac{1}{2}$.

Câu 2. Không dùng máy tính cầm tay, hãy tính giá trị của các biểu thức sau:

$A = (\sin 20^\circ + \sin 70^\circ)^2 + (\cos 20^\circ + \cos 110^\circ)^2$

$B = \tan 20^\circ + \cot 20^\circ + \tan 110^\circ + \cot 110^\circ$.

Lời giải

$A = (\sin 20^\circ + \sin 70^\circ)^2 + (\cos 20^\circ + \cos 110^\circ)^2$

$= \left[\sin(90^\circ - 70^\circ) + \sin 70^\circ\right]^2 + \left[\cos(90^\circ - 70^\circ) + \cos(180^\circ - 70^\circ)\right]^2$

$= (\cos 70^\circ + \sin 70^\circ)^2 + \left[\sin 70^\circ + (-\cos 70^\circ)\right]^2 = (\cos 70^\circ + \sin 70^\circ)^2 + (\sin 70^\circ - \cos 70^\circ)^2$

$= \cos^2 70^\circ + 2\cdot\cos 70^\circ\cdot\sin 70^\circ + \sin^2 70^\circ + \sin^2 70^\circ - 2\cdot\sin 70^\circ\cdot\cos 70^\circ + \cos^2 70^\circ = 2(\cos^2 70^\circ + \sin^2 70^\circ)$

$= 2\cdot 1 = 2$

Vậy $A = 2$.

+ Ta có:

$B = \tan 20^\circ + \cot 20^\circ + \tan 110^\circ + \cot 110^\circ$

$= \tan(90^\circ - 70^\circ) + \cot(90^\circ - 70^\circ) + \tan(180^\circ - 70^\circ) + \cot(180^\circ - 70^\circ)$

$= \cot 70^\circ + \tan 70^\circ + (-\tan 70^\circ) + (-\cot 70^\circ) = (\cot 70^\circ - \cot 70^\circ) + (\tan 70^\circ - \tan 70^\circ) = 0 + 0 = 0$

Vậy B = 0 .

Câu 3. Không dùng thước đo góc, làm thế nào để biết số đo góc đó.

Bạn Hoài vẽ góc xOy và đố bạn Đông làm thế nào có thể biết được số đo của góc này khi không có thước đo góc. Bạn Đông làm như sau:

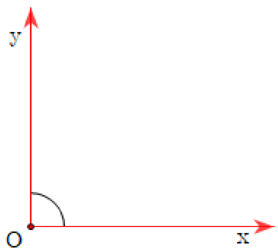

- Chọn các điểm A, B lần lượt thuộc các tia Ox và Oy sao cho $OA = OB = 2\,cm$;

- Đo độ dài đoạn thẳng AB được $AB = 3,1cm$.

Từ các dữ kiện trên bạn Đông tính được $\cos\widehat{xOy}$, từ đó suy ra độ lớn góc xOy.

Em hãy cho biết số đo góc xOy ở Hình bằng bao nhiêu độ (làm tròn kết quả đến hàng đơn vị).

Lời giải

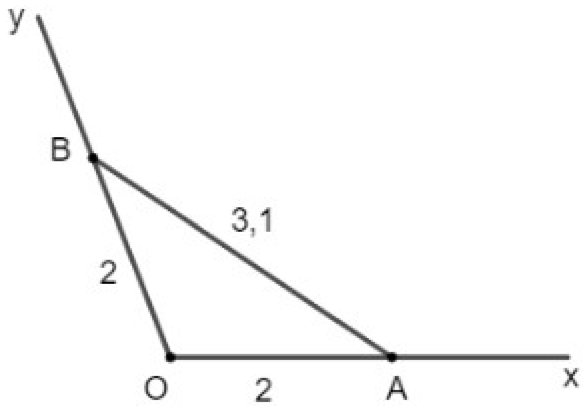

Áp dụng hệ quả của định lí côsin trong tam giác ABO ta có:

$$\cos O = \frac{OA^2 + OB^2 - AB^2}{2.OA \cdot OB} = \frac{2^2 + 2^2 - (3,1)^2}{2.2.2} = -\frac{161}{800}$$

Do đó: $\hat{O} \approx 102^\circ$.

Vậy từ các dự kiện bạn Đông tính được, ta suy ra $\widehat{xOy} \approx 102^\circ$.

Câu 4. Có hai trạm quan sát A và B ven hồ và một trạn quan sát C ở giữa hồ. Để tính khoảng cách từ A và từ B đến C, người ta làm như sau (Hình):

- Đo góc BAC được 60°, đo góc ABC được 45°;
- Đo khoảng cách AB được $1200m$.

Khoảng cách từ trạm C đến các trạm A và B bằng bao nhiêu mét (làm tròn kết quả đến hàng đơn vị)?

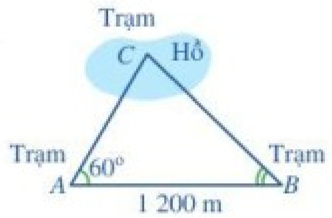

Lời giải

Ba vị trí A, B, C tạo thành 3 đỉnh của tam giác ABC.

Ta có: $\hat{A} + \hat{B} + \hat{C} = 180^\circ$ (định lí tổng ba góc trong tam giác ABC)

Suy ra $\hat{C} = 180^\circ - (\hat{A} + \hat{B}) = 180^\circ - \left(60^\circ + 45^\circ\right) = 75^\circ$

Áp dụng định lí sin trong tam giác ABC ta có: $\dfrac{AB}{\sin C} = \dfrac{BC}{\sin A} = \dfrac{AC}{\sin B}$

Do đó: $AC = \dfrac{AB \cdot \sin B}{\sin C} = \dfrac{1200 \cdot \sin 45^\circ}{\sin 75^\circ} \approx 878\ (m)$;

$$BC = \frac{AB \cdot \sin A}{\sin C} = \frac{1200 \cdot \sin 60^\circ}{\sin 75^\circ} \approx 1076 (m)$$

Vậy khoảng cách từ' trạm C đến trạm A khoảng $878m$ và từ trạm C đến trạm B khoảng 1076 m.

Câu 5. Một người đứng ở bờ sông, muốn đo độ rộng của khúc sông chảy qua vị trí đang đứng (khúc sông tương đối thẳng, có thể xem hai bờ song song với nhau).

Từ vị trí đang đứng A, người đó đo được góc nghiêng $\alpha = 35^\circ$ so với bờ sông tới một vị trí C quan sát được ở phía bờ bên kia. Sau đó di chuyển dọc bờ sông đến vị trí B cách A một khoảng $d = 50m$ và tiếp tục đo được góc nghiêng $\beta = 65^\circ$ so với bờ bên kia tới vị trí C đã chọn (Hình).

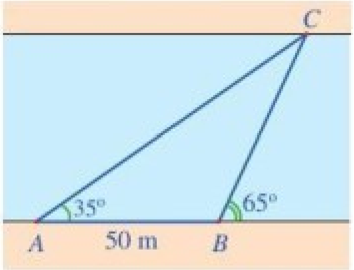

Hỏi độ rộng của khúc sông chảy qua vị trí người đó đang đứng là bao nhiêu mét (làm tròn kết quả đến hàng phần mười)?

Lời giải

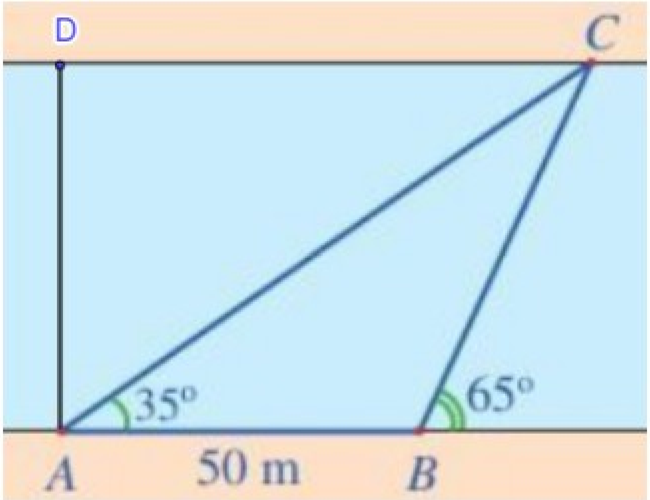

Dựng AD vuông góc với hai bên bờ sông, khi đó AD là độ rộng của khúc sông chạy qua vị trí của người đó đang đứng. Ta cần tính khoảng cách AD.

Xét tam giác ABC ta có: $\widehat{CAB}+\widehat{ACB}=65^\circ$ (tính chất góc ngoài tại đỉnh B của tam giác)

$\widehat{ACB}=65^\circ-\widehat{CAB}=65^\circ-35^\circ=30^\circ$. Lại có $\widehat{ABC}=180^\circ-65^\circ=115^\circ$.

Áp dụng định lí sin trong tam giác ABC ta có: $\dfrac{AB}{\sin\widehat{ACB}}=\dfrac{AC}{\sin\widehat{ABC}}$.

Suy ra $AC=\dfrac{AB\cdot\sin\widehat{ABC}}{\sin\widehat{ACB}}=\dfrac{50\cdot\sin115^\circ}{\sin30^\circ}\approx90,6$. Ta có: $\widehat{DAC}=90^\circ-35^\circ=55^\circ$.

Tam giác ADC vuông tại D nên $\cos\widehat{DAC}=\dfrac{AD}{AC}$

$\Rightarrow AD=AC\cdot\cos\widehat{DAC}=90,6\cdot\cos55^\circ\approx52\ (m)$.

Vậy độ rộng của khúc sông chảy qua vị trí người đó đang đứng là $52m$.

Câu 6. Để đo khoảng cách giữa hai vị trí M,N ở hai phía ốc đảo, người ta chọn vị trí O bên ngoài ốc đảo sao cho: O không thuộc đường thẳng MN; các khoảng cách OM, ON và góc MON là đo được (Hình).

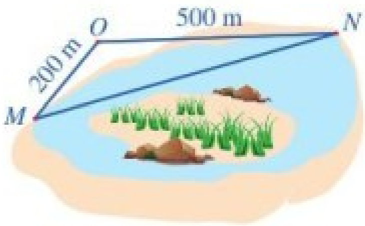

Sau khi đo, ta có $OM=200m, ON=500m$, $\overline{MON}=135^\circ$. Khoảng cách giữa hai vị trí M,N là bao nhiêu mét (làm tròn kết quả đến hàng đơn vị)?

Lời giải

Ba vị trí O, M, N tạo thành 3 đỉnh của tam giác

Tam giác OMN có $OM=200m, ON=500m$ và $\widehat{MON}=135^\circ$

Áp dụng định lí côsin trong tam giác OMN ta có:

$$MN^2 = OM^2 + ON^2 - 2 \cdot OM \cdot ON \cdot \cos \widehat{MON} = 200^2 + 500^2 - 2 \cdot 200 \cdot 500 \cdot \cos 135^\circ$$

≈ 431421

Suy ra: $MN \approx 657\,m$.

Vậy khoảng cách giữa hai ví trí M, n khoảng $657\,m$.

Câu 7. Chứng minh:

a) Nếu $ABCD$ là hình bình hành thì $AB + AD + CE = AE$ với E là điểm bất kì;

b) Nếu I là trung điểm của đoạn thẳng AB thì $MA + MB + 2IN = 2MN$ với M, N là hai điểm bất kì;

c) Nếu G là trọng tâm của tam giác ABC thì $MA + MB + MC - 3MN = 3NG$ vối M, N là hai điểm bất kì.

Lời giải

a)

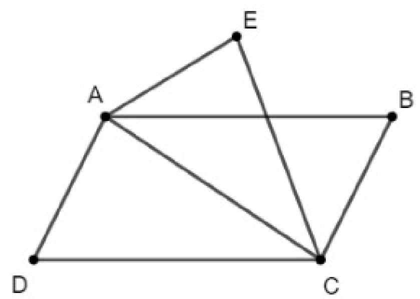

Vì ABCD là hình bình hành nên $AC = AB + AD$.

Với E là điểm bất kì ta có: $AB + AD + CE = AC + CE = AE$

Vậy $AB + AD + CE = AE$ với E là điểm bất kì.

b)

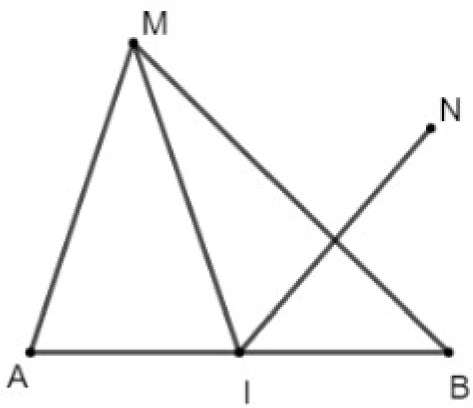

Vì I là trung điểm của AB nên với điểm M bất kì ta có: $MA + MB = 2MI$.

Do đó, với điểm N bất kì, ta có:

$$MA + MB + 2IN = 2MI + 2IN = 2(MI + IN) = 2MN$$

Vậy $MA + MB + 2IN = 2MN$ với M, N là hai điểm bất kì.

c)

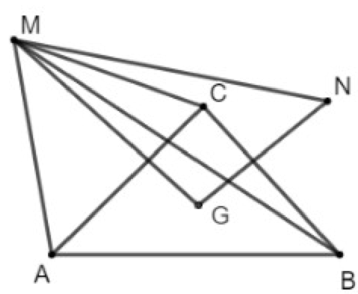

Do G là trọng tâm của tam giác ABC nên với điểm M bất kì ta có: $MA + MB + MC = 3MG$

Khi đó với điểm N bất kì ta có:

$MA + MB + MC - 3MN = 3MG - 3MN = 3(MG + (-MN)) = 3(MG + NM) = 3(NM + MG) = 3NG$

Vậy $MA + MB + MC - 3MN = 3NG$ với M, N là hai điểm bất kì.

Câu 8. Cho hình bình hành $ABCD$ có $AB = 4, AD = 6$, $\widehat{BAD} = 60^\circ$ (Hình).

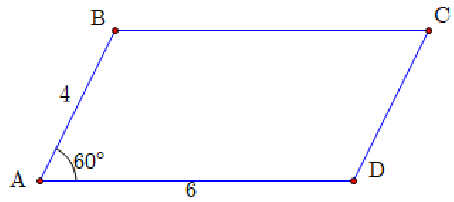

a) Biểu thị các vectơ BD, AC theo AB, AD.

b) Tính các tích vô hướng AB, AD, AB, AC, BD, AC.

c) Tính độ dài các đường chéo BD, AC.

Lời giải

a) Ta có: $BD = BA + AD = -AB + AD$

ABCD. hình bình hành nên $AC = AB + AD$

b) Ta có $AB \cdot AD = |AB| \cdot |AD| \cdot \cos(AB, AD) = AB \cdot AD \cdot \cos\widehat{BAD} = 4 \cdot 6 \cdot \cos 60^\circ = 12$

Do đó: $AB \cdot AD = 12$

Ta cũng có: $AB \cdot AC = AB \cdot (AB + AD)$

$= AB + AB \cdot AD = AB^2 + 12 = 4^2 + 12 = 28$

Do đó: $AB \cdot AC = 28$

Lại có. $BD.AC = (-AB + AD) \cdot (AB + AD) = (AD - AB) \cdot (AD + AB) = AD^2 - AB^2$

$= AD^2 - AB^2 = 6^2 - 4^2 = 20$.

Vậy $BD \cdot AC = 20$

c) Áp dụng định lí côsin trong tam giác ABD có:

$BD^2 = AB^2 + AD^2 - 2 \cdot AB \cdot AD \cdot \cos A = 4^2 + 6^2 - 2 \cdot 4 \cdot 6 \cdot \cos 60^\circ = 28 \Rightarrow BD = \sqrt{28} = 2\sqrt{7}$

Ta có:

$AC = AB + AD \Rightarrow (AC)^2 = (AB + AD)^2 \Leftrightarrow AC = AB^2 + 2 \cdot AB \cdot AD + AD^2 \Leftrightarrow AC^2 = AB^2 + 2AB \cdot AD + AD^2$

Suy ra: $AC^2 = 4^2 + 2 \cdot 12 + 6^2 = 76 \Rightarrow AC = \sqrt{76} = 2\sqrt{19}$

Câu 9. Hai lực F_1, F_2 cho trước cùng tác dụng lên một vật tại điểm O và tạo với nhau một góc $(F_1, F_2) = \alpha$ làm cho vật di chuyển theo hướng từ O đến C (Hình). Lập công thức tính cường độ của hợp lực F làm cho vật di chuyển theo hướng từ O đến C (giả sử chỉ có đúng hai lực F_1, F_2 làm cho vật di chuyển).

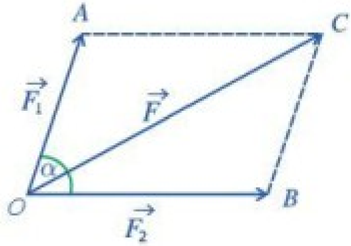

Lời giải

Ta thấy, AOBC là hình bình hành nên $OC = OA + OB$

Suy ra: $F = F_1 + F_2$ (1).

Ta cần tính cường độ của hợp lực $\vec{F}$ hay chính là tính $|\vec{F}|$.

Từ (1) suy ra $(\vec{F})^2 = \left(\vec{F}_1 + \vec{F}_2\right)^2$.

$\Leftrightarrow \vec{F}^2 = \vec{F}_1^{\,2} + 2\vec{F}_1\cdot\vec{F}_2 + \vec{F}_2^{\,2} \Leftrightarrow |\vec{F}|^2 = \left|\vec{F}_1\right|^2 + 2\vec{F}_1\cdot\vec{F}_2 + \left|\vec{F}_2\right|^2$ (2)

Ta lại có: $\vec{F}_1\cdot\vec{F}_2 = \left|\vec{F}_1\right|\cdot\left|\vec{F}_2\right|\cdot\cos\left(\vec{F}_1,\vec{F}_2\right) = \left|\vec{F}_1\right|\cdot\left|\vec{F}_2\right|\cdot\cos\alpha$ (3).

Từ (2) và (3) suy ra: $|\vec{F}|^2 = \left|\vec{F}_1\right|^2 + 2\cdot\left|\vec{F}_1\right|\cdot\left|\vec{F}_2\right|\cdot\cos\alpha + \left|\vec{F}_2\right|^2 = \left|\vec{F}_1\right|\cdot\left|\vec{F}_2\right|\cdot\cos\alpha$

$\Rightarrow |\vec{F}| = \sqrt{\left|\vec{F}_1\right|^2 + 2\cdot\left|\vec{F}_1\right|\cdot\left|\vec{F}_2\right|\cdot\cos\alpha + \left|\vec{F}_2\right|^2} = \left|\vec{F}_1\right|\cdot\left|\vec{F}_2\right|\cdot\cos\alpha$

Vậy công thức tính cường độ của hợp lực $\vec{F}$ làm cho vật di chuyển theo hướng từ O đến C là

$|\vec{F}| = \sqrt{\left|\vec{F}_1\right|^2 + 2\cdot\left|\vec{F}_1\right|\cdot\left|\vec{F}_2\right|\cdot\cos\alpha + \left|\vec{F}_2\right|^2}$.